

ЛІТЕРАТУРА

1. Горюнова О. Медиа: история экспансии. Краткий конспект курса лекций. 2001. [Електроний ресурс]. – Режим доступу: www.mediagram.ru/.../h_0d87ec60c5df8019c1ca38e2ef3eb.
2. Духаніна Н. М. Медіатехнології як мотивація студентів до навчання / Н. М. Духаніна // Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору: Вища освіта України. Дод. 3. Т. V. (12). – 2008. – С. 189–193.
3. Нерушева О. А. Использование компьютерных технологий в деятельности концертмейстера детских школ искусств / О. А. Нерушева // Молодой ученый. – 2013. – № 7. – С. 399–400.
4. Солдатенко О. І. Розвиток музичних здібностей учнів шкіл естетичного виховання за допомогою комп'ютерних програм / О. І. Солдатенко // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету ім. Т. Г. Шевченка. – Вип. 110. – 2013. – С. 289–292.
5. Katok D. The Versatile Singer: A Guide to Vibrato & Straight Tone. A dissertation submitted to the Graduate Faculty in Music in partial fulfillment of the requirements for the degree of Doctor of Musical Arts / Danya Katok. – The City University of New York, 2016. – 116 p.
6. Sing with LG featuring Charlie Puth [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.lg.com/us/mobile-phones/sing-with-lg>.
7. Smule is Connecting the World Through Music [Electronic resource]. – Access mode : <https://www.smule.com/about>.

REFERENCES

1. Goryunova, O. (2001). Media: the history of expansion. Summary of the lecture course. Electronic resource, available at: www.mediagram.ru/.../h_0d87ec60c5df8019c1ca38e2ef3eb. (in Russian).
2. Dukhanina, N. M. (2008). Media technologies as motivation for students to study, *Vyshcha osvita Ukrainy u konteksti intehratsiii do yevropeyskoho osvithnioho prostoru: Vyshcha osvita Ukrainy* [Higher Education of Ukraine in the Context of Integration into the European Educational Space: Higher Education of Ukraine], Add 3, Vol. V. (12), pp.189–193. (in Ukrainian).
3. Nerusheva, O.A. (2013). The use of computer technologies in the activity of the concertmaster of children's art schools, *Molodoy uchenyy* [The Young Scientist], no. 7, pp. 399–400. (in Russian).
4. Soldatenko, O. I. (2013). Development of musical abilities of students of schools of aesthetic education with the help of computer programs, *Visnyk Chernihivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu im. T. H. Shevchenka* [Bulletin of the T. Shevchenko Chernigiv National Pedagogical University], Issue 110, pp. 289–292. (in Ukrainian).
5. Katok, D. (2016). *The Versatile Singer: A Guide to Vibrato & Straight Tone*. A dissertation submitted to the Graduate Faculty in Music in partial fulfillment of the requirements for the degree of Doctor of Musical Arts, New York, 116 p.
6. Sing with LG featuring Charlie Puth. Electronic resource, available at: <http://www.lg.com/us/mobile-phones/sing-with-lg>.
7. Smule is Connecting the World Through Music. Electronic resource, available at: <https://www.smule.com/about>.

УДК 78.06

Тетяна Андрусишин

ГЕНДРНА РІВНІСТЬ В МУЗИЧНОМУ МИСТЕЦТВІ:
ПРОБЛЕМИ ТА ОЗНАЧЕННЯ

У статті осмислено тендерні проблеми та їх взаємозв'язок із музичним мистецтвом. Дослідження тендерної тематики провадило до виокремлення, аналізу та осмислення таких

означень, як: гендерний вимір, що зосереджується навколо осмислення антропологічних засад гендерного аспекту в музичному творі; гендерні ролі, які виокремлюють репрезентацію жінки у різних видах музичного мистецтва; гендерна рівність виокремлює важливість усвідомлення та практичне впровадження усталених стереотипів у музичному мистецтві.

Ключові слова: музичне мистецтво, гендерна рівність, гендерні ролі, гендерні стереотипи, антропологічний вимір.

Татьяна Андрусшын

ГЕНДЕРНОЕ РАВЕНСТВО В МУЗИКАЛЬНОМ ИСКУССТВЕ: ПРОБЛЕМЫ И ОПРЕДЕЛЕНИЕ

В статье осмыслено гендерные проблемы и их взаимосвязь с музыкальным искусством. Исследование гендерной тематики вело к выделению, анализу и осмыслению таких определений, как: гендерное измерение, сосредотачивается вокруг осмысления антропологических основ гендерного аспекта в музыкальном произведении; гендерные роли, выделяют репрезентацию женщины в различных видах музыкального искусства; гендерное равенство выделяет важность осознания и практическое внедрение устоявшихся стереотипов в музыкальном искусстве.

Ключевые слова: музыкальное искусство, гендерное равенство, гендерные роли, гендерные стереотипы, антропологическое измерение.

Tetyana Andrusishin

GENDER EQUALITY IN MUSICAL ART: PROBLEMS AND DEFINITIONS

The article deals with interconnection between gender problems and musical art. The research of gender issues led to the identification, analysis and comprehension of such definitions as: gender dimension, that focuses on understanding the anthropological foundations of the gender aspect in music; gender roles single out the representation of women in different forms of musical art; gender equality highlights the comprehension importance and practical implementation of the established stereotypes in musical art.

The necessity of reinterpretation and further research of the gender concept in musical art was described. The difference between gender and feminism as well as the problems of women's professional development as managers in modern conditions was explained during the following issue research.

The leadership gender aspects in the professional sphere of musical art concerning the contemporary music and some empirical facts explaining or denying gender stereotypes were studied.

The historical tendencies of the gender dimension were analyzed and it was proven that very few researches had worked on the history of gender.

The difference between male and female psychology, which is perceived as an congenial characteristic, biological nature, and not as a result of social roles acquisition was emphasized. It was stated that differences in men's and women's behavior and perception were determined not by their physiological peculiarities, but rather by socio-cultural ideas about the role of men and women and, as a result, by the peculiarities of their socialization. In addition, the music influence on a person, which is not only reduced to musical education, but which is also a prerequisite for a person's overall development, was interpreted.

Thus, highlighting gender equality in musical art, we ascertain the fact that time has overcome gender stereotypes which have existed for many centuries, and music gave a kind of impetus to the introduction of gender equality. Musical art appeals, first of all, to the emotional sphere of a personality who changes, develops and improves to some extent through the active music perception. Our feelings determine our desires, and our desires form our actions. That is why musical art is an important means of a personality formation, influencing the development of his intellectual and

sensory sphere, moral-aesthetic orientations and a progressive culture of thinking, regardless of gender, or gender role. It has been established that the characterization of gender problems determines equal rights and opportunities in all spheres of social and cultural development, and gender equality in musical art refers to the anthropological dimension, where the focus is on the desire to reveal the human essence in overcoming gender stereotypes.

Keywords: *musical art, gender equality, gender roles, gender stereotypes, anthropological dimension.*

В умовах сьогодення гендерна проблематика стала невід'ємною частиною сучасної науки, яка виокремлюється у різних галузях музичного мистецтва та філософії. Враховуючи це виокремлення гендерних дефініцій (визначень), за допомогою яких ґрунтовніше розкриваються, уточнюються чи, загалом, осмислюються освітньо-мистецькі системи, є найактуальнішою проблемою. У нашому дослідженні основна увага сконцентрована саме на осмисленні проблем та означень гендерної рівності в музичному мистецтві у системі музичної освіти. Інтеграція до європейського співтовариства потребує істотної перебудови усталених соціальних інституцій та освітніх процесів на нових, демократичних принципах, вільних від будь-якої форми дискримінації, зокрема, за ознакою гендеру. Розмаїття проблематики гендерності переконливо свідчить не лише про її актуальність, а й про те, що нині гендерна теорія недостатньо вивчена і перебуває лише на шляху становлення.

Осмислюючи гендерну проблематику музичного мистецтва, сучасні науковці дедалі частіше звертаються до соціокультурних детермінацій згаданих особливостей, стверджуючи, що особистісні якості людини з дитинства перебувають під впливом традиційних гендерних уявлень: чуйності, емоційності, пов'язуючись із жіночністю, а твердість, активність, творче мислення – з мужністю. Так, музикознавець І. Бермес осмислює знаущість жінки-диригента в українському культурному просторі. Дослідниця виокремлює гендерні характеристики успішності жінок-диригентів у прагненні до самореалізації, активній життєвій позиції та окремих особистісних рис, необхідних для професійної, мистецької діяльності [1]; Т. Булатова акцентує увагу на гендерних особливостях музичного сприйняття [3]; В. Дороніна виокремлює теоретико-методологічні засади гендерної освіти та виховання учнівської молоді [5]; В. Полюга концентрує увагу на виокремленні дефініції гендерних ролей у музичній освіті та осмисленні гендерних ролей, а також їх розподілу, оскільки це провадить до ґрунтовнішого розуміння освітньо-мистецької системи [8].

Аналіз останніх досліджень підтверджує доцільність нового переосмислення та подальших досліджень у сфері гендерності освітніх процесів. Важливим при вивченні заданої проблематики є усвідомлення різниці між гендером та фемінізмом, оскільки ці два поняття часто ототожнюють. Дослідження стосується гендерної обмеженості вибору професій, пов'язаних з музичною діяльністю. Ґрунтовніше дослідження проблем гендерності у площині розуміння музичного мистецтва сприятиме осмисленню цілісності внутрішнього світу людини та відіграватиме значну роль у формуванні людини нового часу, у виробленні системи цінностей, відповідних до освітніх норм сучасності.

Мета статті – дослідити основні гендерні означення музичного мистецтва та визначити гендерну рівність як ґрунтовніше осмислення рівня індивідів, їх рольового статусу особистості.

Гендерна історія як частина нового міждисциплінарного наукового напрямку – гендерних досліджень – сформувалася на Заході в кінці 70-х – на початку 80-х років ХХ ст., хоча пошуки витоків неминуче приведуть нас у 1960-ті роки, коли в рамках жіночого руху, що бурхливо розвивався, новий імпульс набув прагнення надати феміністській свідомості власну історичну ретроспективу. Саме тоді багато молодих учених Західної Європи й Америки стали займатись історією жінок, обґрунтовано вважаючи, що вивчення минулого, як і аналіз сучасності, має спиратися на інформацію, що стосується обох статей [2, с. 2].

До середини 1970-х рр. панувало прагнення відновити важливість жінки та її думки в історичному існуванні, так би мовити, написати особливу “жіночу історію”. Прихильники цього напрямку зуміли розкрити багато невідомих сторінок історії жінок різних епох і народів, але такий описовий підхід дуже скоро виявив свою обмеженість. Представники іншого

напряму, що вийшов на перший план у середині 1970-х рр., намагалися пояснити наявність конфліктуючих інтересів й альтернативного життєвого досвіду жінок різних соціальних категорій, котрі вводили у традиційний класовий аналіз фактор відмінності статей і визначали статус історичної особи як специфічну комбінацію індивідуальних, статевих, сімейно-групових і класових характеристик [4, с. 120].

Відмінність між гендерними дослідженнями визначається змістом ключових понять “стать” і “гендер”. Гендерні статус, структура і моделі поведінки не задаються природою, а їх пропонують інститути соціального контролю і культурні традиції; відтворення ж гендерної свідомості на рівні індивіда підтримує сформовану систему відносин панування та підпорядкування в усіх сферах. У цьому контексті гендерний статус виступає як один з констатуючих елементів соціальної ієрархії та системи розподілу влади, престижу і власності.

Гендер – соціально-біологічна характеристика, через яку визначають поняття “чоловік” та “жінка”, психосоціальні, соціокультурні ролі чоловіка й жінки як особистостей. Ролі, які жінки і чоловіки відіграють у суспільстві, лише дуже невеликою мірою визначені біологічно, і значною – соціально. Вони постійно змінюються. Хоча, обумовлені культурою або релігією, ці ролі різняться, залежно від географічного знаходження та тимчасових змін. Стать та гендер – поняття нерівноцінні. Стать – біологічне, дане при народженні. Гендер – соціальне, його від народження формує суспільство. Сім’я і суспільство завдяки соціалізації перетворюють індивіда як істоту біологічну в істоту суспільну. Те, що у чоловіків та жінок різна психологія, багато хто сприймає як вроджену схильність, біологічну природу, а не як результат засвоєння соціальних ролей. Біологічні відмінності між статями очевидні [7, с. 88]. “Гендер у культурі та суспільстві” ставить своїм завданням виявити специфіку гендеру, показати, що відмінності у поведінці та сприйнятті чоловіків і жінок визначаються не стільки їх фізіологічними особливостями, скільки соціокультурними уявленнями про роль чоловіків та жінок і, відповідно особливостями їх соціалізації [3, с. 51].

Поняття “гендер” походить від грецького “генос” (“Походження”, “матеріальний носій спадковості”, “той, що народжує”), його вперше ввів у соціальну науку Енн Оклей у 70-ті роки ХХ століття для опису соціально визначених характеристик чоловіків та жінок на відміну від біологічно визначених (стать) [6, с. 195]. Гендер як поняття належить до соціально набутої поведінки та очікувань суспільства. Подібно расі й класу, гендер – це категорія соціальна, яка виникає у великому розмаїтті нашого життя і визначає наші суспільні стосунки з іншими людьми.

Ключова категорія аналізу поняття “гендер” (англ. gender – рід) покликана унеможливити біологічний і психологічний детермінізм, який постулював незмінність умов опозиції чоловічого та жіночого начал, зводячи процес формування й відтворення статевої ідентичності до індивідуального сімейного досвіду суб’єкта й абстрагуючись від його структурних обмежувачів та історичної специфіки.

Гендерна рівність між жінками та чоловіками – це рівні права і можливості для жінок та чоловіків у суспільстві, рівні умови для реалізації прав людини, участі в національному, політичному, економічному, соціальному й культурному розвитку, рівні можливості досягти фінансової незалежності, працюючи на когось або керуючи власним бізнесом, реалізації своїх особистісних, професійних потреб та інтересів. Деякі дослідники вважають, що рівність статей є наступною ланкою у розвитку суспільства після патріархальної моделі. Встановлення гендерної рівності має на меті надання рівних соціальних прав і можливостей чоловікам та жінкам незалежно від статі.

При осмисленні гендерної рівності у музичному мистецтві необхідністю постає звертання до мистецтва в антропологічному вимірі. Мистецтво, в усі часи, прагне розкрити суть духовності людини як найдорожче, чим обдарувало її життя. Картина сучасного світу як торжества науки і людського інтелекту, парадоксів і потрясінь суттєво відрізняється від попередніх епох. Художня культура, зокрема, музичне мистецтво перебувають у пошуках нових форм, щоб виразити духовні процеси сучасного суспільства. В усіх художніх формах сьогодення відчувається енергія і напруга нової епохи, її інтелектуальна насиченість. Разом із цим сучасне мистецтво прагне звеличити людину і зрозуміти її внутрішній світ.

Саме тому антропологічний вимір музичного мистецтва визначається не лише історичними умовами створення, а й тим, наскільки музика співзвучна з нашими думками, почуттями, прагненнями, ідеалами. І глибина мистецтва, і непереможна сила класичної музики, ліричні сповіді композиторів-романтиків завжди будуть потрібні людям. Геніальні твори музики, що були створені у минулих століттях, витримали найскладніший іспит – випробування часом, а їх автори – Й.-С. Бах і Л. Бетховен, В.-А. Моцарт і Ф.-П. Шуберт, П. Чайковський і М. Лисенко, М. Березовський і А. Ведель, С. Прокоф'єв і Д. Шостакович та багато інших композиторів – стали нашими великими сучасниками.

Існування антропологічної спрямованості у мистецтві є таким же природним, як і різноманітне емоційне життя людини: в одному випадку вона відчуває потребу відвідати храм, а в іншому – відпочити у колі друзів. Таким же природним є бажання послухати симфонічний концерт або проспівати модний шлягер.

Рівність людей – одна з тих проблем, яку протягом останніх століть намагається розв'язати людство. Спочатку ми позбулися рабства та кріпосного права, проголосили всіх людей – незалежно від кольору шкіри, національності та релігії – вільними, з однаковими правами. Коли певний баланс у суспільстві був досягнутий, своє місце під сонцем почали відстоювати жінки, виступаючи за гендерну рівність, тобто рівноправ'я статей.

Відомих жінок у музичному мистецтві є небагато. Крім Клари Шуман, із жінок у класичній музиці взагалі важко когось згадати. Однак із неї батько цілеспрямовано ростив митця. А серед широкого загалу музичну освіту здобували, в більшості, доньки багатих батьків, які могли винайняти за плату викладача музики. Це навчання базувалося на формуванні вмінь та певних музичних уподобань із перспективою подальших успіхів. Проте така музична освіта залишалася на аматорському рівні. Сценічну та концертну діяльність жінок не підтримували. Винятком були тільки співачки, оскільки опери передбачали наявність на сцені й жінок, і чоловіків.

У сучасності жінки не менш освічені, розумні та цілеспрямовані, ніж представники протилежної статі. Проте в сучасному світі ми все ще можемо спостерігати традиційну ситуацію, коли жінці відводять роль не творця, а музи. На перший погляд здається, що таке твердження звучить красиво. Жінку в мистецтві ніби звеличують до ролі ідеалу, божества, але насправді – це кайдани, яких важко позбутись. У цілому жінок сприймають не суб'єктами мистецтва, а об'єктами, красивими витворами, нездатними до створення нового.

Тепер у жінок та чоловіків рівні можливості вибору освіти. Проте щодо академічної інструментальної музики, то відомих жіночих імен так і залишилося набагато менше, ніж чоловічих. Накладаються соціальні ролі (соціальні ролі – це поведінка, сукупність вимог, що пропонує індивіду суспільство).

Насправді проблем дуже багато. Це, насамперед, проблеми самоідентифікації та вільного мислення. Нестача вільного часу та проблема пошуку нових шляхів теж займають не останнє місце. Та найчастіше жінкам доводиться стикатися з проблемою підтримки в родині. Народна мудрість свідчить: “Дружина-художниця – горе в сім'ї”. Чоловіки вважають, що жінки мають віддавати час не мистецтву, а домашнім справам. За їхньою допомогою жінки створюють собі комплекси та стереотипи. Мабуть, саме тому вони зрештою або облишають мистецтво, або займаються ним тільки на аматорському рівні.

Із здобуттям рівних можливостей ми починаємо ігнорувати стереотипи, жінки можуть досягти великих успіхів у мистецтві, зокрема музичному. Так, жінкам багато в чому складніше, проте також можна розвиватися. Вони можуть стати визнаними виконавицями, композиторами, митцями, науковцями і т. д. Якщо ще 200 років тому це було майже неможливим, то нині перед жінками шляхи відкриті. Конфлікт вибору постає у можливості обирати між створенням сім'ї чи кар'єрним зростанням у музиці, проте якщо в людини є талант, мета, наполегливість, якщо вона багато працює й удосконалюється, то врешті-решт їй вдасться багато чого досягти!

Щодо гендерної рівності у музичному мистецтві, то з повним відчуттям впевненості можна сказати: час подолав гендерні стереотипи, які існували протягом багатьох сторіч. Якщо колись великими музикантами були тільки чоловіки, в сьогоденні бачимо, що поняття “чоловік” та “жінка” заслуговують стояти на одному рівні. Можливо, навіть ця ж музика, і дала

поштовх впровадженню гендерної рівності. Адже при співі людина проймається цим магічним духом музики, коли тремтить душа, плаче серце, а голос усе це передає слухачеві. Як правило, в такі моменти ніхто не задумується, що це має бути чоловік, бо так має бути, а навпаки, приходить розуміння того, що у цьому світі ми рівні одне перед одним. Музика вселяє в кожную душу почуття впевненості, надії, сповнює духом і націлює на результат, адже вона створює гарний настрій, а це, відповідно, запорука успіху. Подолавши закладені суспільством стереотипи, жінки почали брати активну участь у політичній, економічній, фінансовій, культурній сфері та досягли високих результатів; нині є дуже багато жінок, які займають посаду директора, провідного диригента, формують авторськими музичними творами композиторську школу.

Жінки сьогодні успішно реалізують себе у мистецтві, стають повноправними лідерами виконавського процесу. Чіткі внутрішні та зовнішні чинники сприяють досягненню успіху в їх професійній діяльності. Зовнішні впливають зі сутності мистецького виконавства, вони охоплюють певні стереотипи та професійні вимоги, суспільні запити, виконавську культуру; внутрішні – пов'язані з “кодом” особистості, віддзеркалюють її мотиваційну, когнітивну та ціннісну сфери. Серед перспективних напрямків опрацювання цієї теми – вивчення характеру, темпераменту жінки-митця та з'ясування їхнього впливу на успішність її діяльності [1, с. 67].

Музична думка останніх десятиліть окрему увагу приділяє сфері музичного виконавства [9, с. 65]. І це не випадково, бо саме музичне виконавство – унікальна сторона музичного мистецтва, воно є фактором, власне, реалізації музики, її оживлення, одухотворення, осмислення, тим силовим полем, де зустрічаються і взаємодіють світи й воля автора, виконавця і слухача, породжуючи новий, феноменальний, неповторний у просторі й часі, художній результат. Музичне виконавство за своєю природою та призначенням власне і є комунікативною зоною в музичному мистецтві, місцем спілкування та народження не тільки музичного, а й позамузичного змісту музики, що робить його здобутком не тільки музичного мистецтва, але й фактом і невід'ємною складовою світової культурної та цивілізаційної спадщини [9, с. 66]. Мистецтво здавна було невід'ємною прерогативою жіночої участі в професійній діяльності. Хоча в різних країнах права жінок на заняття певними видами мистецтв було суворо регламентовані, саме у цій сфері вони досягли найбільших успіхів. Проте не можна не погодитися з думкою, що історія мистецтва як частина загальноісторичного проекту “виключає” жінок зі списку активних суб'єктів історії, їхня творчість як соціокультурна діяльність тривалий час була забороненою галуззю або ж мала вторинний статус. “Саме гендерні ролі та їх розподіл експлікуються в літературних образах, закладених у поетичному тексті та відображених у художньому образі музичного твору, де композиторське бачення гендерної культури може бути відзеркалено в розумінні гендерних стереотипів щодо ролі чоловіка та жінки. Відповідно до стереотипів, викладених у поетичному тексті музичного твору, формується уявлення про ролі чоловіка та жінки, з якими чоловік має усі ознаки маскулітності, а жінка – фемінності. Таким чином, застосувавши гендерний підхід при осмисленні музичного мистецтва, маємо змогу відкоригувати стереотипну суспільну шаблонність, налаштувавши молоде покоління на сприйняття інших цінностей, усвідомлення особистісних рис незалежно від своєї статі” [8, с. 94].

Інтерпретація художніх образів виконавцями, конкретно чоловіками й жінками, спирається на психологічний підхід до тієї або іншої ситуації – отже, там наявна й складова підходу з позиції гендерної психології. Музична інтерпретологія першою з наукових напрямів сучасного музикознавства має і може сформулювати певний алгоритм характеристики проявів гендеру в музичному мистецтві, а також створити понятійно-термінологічний апарат, який врахує основні поняття гендерної психології – такі як “гендерна роль” та “гендерно-рольові стереотипи”, “гендерно-рольовий конфлікт”, “маскулітність”, “фемінність” й “андрогінність” “гендерна ідентичність”, “гендерні відмінності”, “гендерно-рольова соціалізація” тощо [9, с. 69].

Музика по-різному і специфічно впливає на людину, але зводиться не лише до музичного виховання, а є також передумовою загального розвитку особистості. Музика передає думки й почуття звуками, які втілюються через мелодію, гармонію, динаміку тощо, створюючи

так звану гендерну рівність, оскільки вона потребує лише виконання та сприйняття. У такому випадку ніхто і не замислюється над тим, якої статі виконавець чи слухач, адже в заданому контексті це не важливо. Науковці вважають, що музика може бути зарахована до мов, оскільки “оперує певними одиницями, з яких утворюється ієрархія гендерної рівності, котра бере участь у формуванні особистості” [5, с. 23].

Дослідження провадить до осмислення гендерних ролей у контексті соціальних очікувань суспільства від жінок і чоловіків на базі сформованих гендерних стереотипів. Гендерними стереотипами сучасні науковці називають: “суспільні стандарти”, ідеалізовані уявлення (ідеали), базовані на досвіді попередніх поколінь, які набувають значення вказівки (норми), найповніше втілюють моделі (ролі) поведінки чоловіка/жінки в суспільстві (їхнє місце, функції та соціальні завдання), а також набір особистісних характеристик (соматичні та психічні властивості), обумовлених статтю [8, с. 94].

Тобто, активно сприймаючи музику, особистість певним чином змінюється. Це виявляється в розвитку та удосконаленні почуттів людини, адже музичне мистецтво апелює передусім до емоційної сфери. Наші почуття визначають наші бажання, а бажання, навіть усупереч переконанням, формують дії. Отже, музичне мистецтво є важливим засобом впливу на формування особистості, на розвиток її інтелектуальної та почуттєвої сфери, морально-естетичних орієнтирів та прогресивної культури мислення, незалежно від статі чи гендерної ролі.

Таким чином, аналізуючи історичні тенденції гендерного виміру, ми виокремили те, що на сьогодні існує достатня кількість дослідників, які активно займалися історією гендеру. Встановлено, що соціально-біологічна характеристика “чоловіка” та “жінки” констатує поняття “гендерної рівності”, яке визначає рівні права й можливості, особистості обох статей за умови реалізації прав людини та її участі в усіх напрямках соціального і культурного розвитку. Чоловічу та жіночу психологію багато хто сприймає як вроджену схильність, біологічну природу, але насправді це результат засвоєння соціальних ролей.

Осмислюючи гендерну рівність у музичному мистецтві, звертаємося до осмислення мистецтва в антропологічному вимірі, де мистецтво прагне розкрити суть людини, людський інтелект і картину сучасного світу. Саме тому гендерна рівність у музичному мистецтві констатує, що час подолав гендерні стереотипи, які існували протягом багатьох сторіч. Можливо, навіть ця сама музика і дала поштовх до впровадження гендерної рівності.

Активно сприймаючи музику, особистість певним чином змінюється, розвивається та вдосконалюється, адже музичне мистецтво апелює передусім до емоційної сфери. Наші почуття визначають наші бажання, а бажання, навіть усупереч переконанням, формують дії. Отже, музичне мистецтво є важливим засобом впливу на формування особистості, на розвиток її інтелектуальної та почуттєвої сфери, морально-естетичних орієнтирів і прогресивної культури мислення, незалежно від статі чи гендерної ролі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бермес І. Л. Жінка-диригент: спроба характеристики успішності / Ірина Бермес // Вісник Національної академії кадрів культури і мистецтв: наук. журнал. – К. : Міленіум, – 2017. – № 1. – С. 63–68.
2. Берн Ш. Гендерная психология. Законы мужского и женского поведения / Шон Берн. – СПб. : Прайм-ЕВРОЗНАК, 2007. – 318 с.
3. Булатова Л. О. Гендерні особливості сприйняття музичного мистецтва / Л. О. Булатова // Теоретичні питання культури, освіти та виховання: [зб. наук. праць за заг. ред. Євтуха М. Б., укл. Михайличенко В.]. – Вип. 35. – К., 2008. – С. 51–60.
4. Гіголаєва В. О. Гендерний аспект в музичній теорії та практиці / Вікторія Гіголаєва // Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та практики освіти: збірник наукових праць / ХДУМ ім. І. П. Котляревського. – Харків, 2008. – Вип. 21. – С. 118–129.
5. Дороніна Т. О. Теоретико-методологічні засади гендерної освіти та виховання учнівської молоді: монографія / Тетяна Олексіївна Дороніна; НАПН, Інститут вищої освіти, КДПУ МОНМС України. – Кривий Ріг : Видавничий дім, 2011. – 331 с.

6. Кушнір Н. В. Теоретично-правовий аналіз понять, пов'язаних з гендерною рівністю / Н. В. Кушнір // Форум права. – 2016. – № 4. – С. 195–200.
7. Мельник Т. М. Гендер як наука та навчальна дисципліна / Т. М. Мельник // Основи теорії гендеру: навчальний посібник. – Київ : “К. І. С.”, 2004. – С. 79–108.
8. Полюга В. В. Гендерні ролі як сегмент розвитку музичної освіти / В. В. Полюга // Інноваційні освітні технології: досвід Європейського Союзу та його впровадження в процес підготовки педагогів. – Університет Данубіус, 2016. – С. 93–95.
9. Цурканенко І. В. Гендерна тематика в дослідженнях музичного виконавства. / І. В. Цурканенко // Мова і культура. – 2011. – Т. 4 (150). Вип. 14. – С. 65–72.

REFERENCES

1. Bermes, I. L. (2017). Female Conductor: Attempted Performance Characteristics, *Visnyk Natsionalnoi akademii kadriv kultury i mystetstv: nauk. zhurnal* [Bulletin of the National Academy of Cultural Arts and Arts: Sciences. Magazine], Kyiv Milenium, no. 1, pp. 63–68. (in Ukrainian).
2. Bern, Sh. (2007). *Gendernaya psihologiya. Zakony muzhskogo i zhenskogo povedeniya* [Gender Psychology. The laws of male and female behavior], SPb., Praim-EVROZNAK. (in Russian).
3. Bulatova, L. O. (2008). Gender features of the perception of musical art, *Teoretychni pytannia kultury, osvity ta vykhovannia*. [Theoretical issues of culture, education and upbringing], Collection of sciences works, Iss. 35, pp. 51–60. (in Ukrainian).
4. Hiholaieva, V. O. (2008). The gender aspect in musical theory and practice, *Problemy vzaiemodii mystetstva, pedahohiky ta praktyky osvity: Zbirnyk naukovykh prats, KhDUM im. I. P. Kotliarevskoho* [Problems of the interaction of art, pedagogy and practice of education: Collection of scientific works / KSUU them. I. P. Kotlyarevsky], Iss. 21, Kharkiv, pp. 118–129. (in Ukrainian).
5. Doronina, T. O. (2011). *Teoretyko-metodolohichni zasady hendernoi osvity ta vykhovannia uchnivskoi molodi* [Theoretical and methodological principles of gender education and upbringing of student youth], monograph, NAPN, Institute of Higher Education, KDPU of the Ministry of Education and Science of Ukraine., Kryvyi Rih, Vydavnychiy dim. (in Ukrainian).
6. Kushnir, N. V. (2016). Theoretical and legal analysis of concepts related to gender equality. *Forum prava* [Forum of law], no. 4, pp. 195–200. (in Ukrainian).
7. Melnyk, T. M. (2004). Gender as a science and a discipline, *Osnovy teorii henderu* [Fundamentals of the theory of gender] educational textbook, Kyiv, “К. І. С.”, pp. 79–108. (in Ukrainian).
8. Poliuha, V. V. (2016). Gender roles as a segment of musical education development, *Innovatsiyni navchalni tehnologiyi: dosvid Evropeyskogo soyuzu ta yogo vprovadzhennya dlya pidgotovki vkladachiv* [Innovative educational technologies: european union experience and its implementation to the training of educators], Danubius University, pp. 93–95. (in Ukrainian).
9. Tsurkanenko, I. V. (2011). Gender topics in music performance studies, *Mova i kultura* [Language and culture], vol. 4 (150), Iss. 14, pp. 65–72. (in Ukrainian).

УДК 78.0 “18/19”:78.071.1(477)

Ігор Тилик
Оксана Дондик

**ФОРМУВАННЯ НАУКОВО-АНАЛІТИЧНИХ ПАРАМЕТРІВ
ВИВЧЕННЯ ТВОРЧОСТІ АРТЕМА ВЕДЕЛЯ
КРИЗЬ ПРИЗМУ МУЗИКОЗНАВЧО-ТЕКСТОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХІХ – СЕРЕДИНИ ХХ СТОЛІТТЯ**

Стаття висвітлює основні аспекти формування стильових та історико-мистецтвознавчих параметрів вивчення творчої спадщини українського композитора Артема